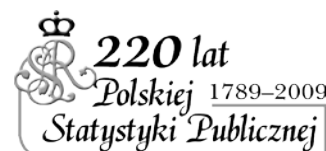

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Wyniki wstępne

Badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej w II kwartale 2009 roku

WYNIKI BADANIA

Liczba osób objętych badaniem obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej w II kwartale 2009 roku wyniosła **18,6 tys.**, z tego:

- **Polacy** – 9,9 tys., w tym powracający z Ukrainy stanowili około 99%,
- **cudzoziemcy** – 8,7 tys., w tym mieszkańcy Ukrainy stanowili około 99%.

Spośród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską około 5% posiadało Kartę Polaka.

Ruch graniczny osób na granicy polsko-ukraińskiej według danych Straży Granicznej w II kwartale 2009 r. wyniósł:

- liczba **Polaków** powracających do Polski – **692,6 tys.**, tj. o **8,3% więcej** niż w I kwartale 2009 r.,
- liczba **cudzoziemców** opuszczających Polskę – **754,0 tys.**, tj. o **29,3% więcej** niż w I kwartale 2009 r.

*Wśród osób przekraczających granicę polsko-ukraińską dominowali **zmotoryzowani** – 84,1% Polaków i 90,7% cudzoziemców. Osoby przekraczające badaną granicę **pieszo** stanowiły 14,5% wśród Polaków i 6,3% wśród cudzoziemców, natomiast podróżujący **koleją** odpowiednio 1,4% i 3,1%.*

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą przekraczających granicę polsko-ukraińską

Zwiększenie ruchu granicznego Polaków i cudzoziemców w II kwartale br. wpłynęło na wzrost wydatków poniesionych za granicą. Jednak wzrost liczby przekraczających granicę Polaków oraz ich wydatków był mniejszy niż cudzoziemców.

Szacunkowa wartość zakupionych w Polsce towarów i usług przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w I półroczu 2009 r. wyniosła 862,8 mln zł, natomiast wydatki poniesione za granicą przez Polaków w tym okresie wyniosły 181,1 mln zł. W II kwartale 2009 r. wydatki cudzoziemców wyniosły 499,6 mln zł, natomiast Polaków 100,6 mln zł i były wyższe w porównaniu z I kwartałem br., odpowiednio o ok. 38% i 25%. Wydatki poniesione w II kwartale br. były jednakże niższe niż w III i IV kwartale 2008 r., szczególnie w przypadku Polaków (odpowiednio o ok. 56% i 27%, w przypadku cudzoziemców odpowiednio o ok. 6% i 2%).

W II kwartale 2009 r., w stosunku do poprzedniego kwartału, wyższe były **wydatki cudzoziemców** głównie na zakup części i akcesoriów do środków transportu (o ponad 115%), środków czystości i artykułów kosmetyczno-toaletowych (o ponad 80%), materiałów budowlanych (o ponad 44%), warzyw, owoców i ich przetworów (o ponad 42%) oraz odzieży i obuwia (o około 31%). Na wzrost wydatków cudzoziemców miały także wpływ zakupy części do maszyn rolniczych dokonywane w sezonie letnim. Na zbliżonym poziomie, w porównaniu z I kwartałem br., ukształtowały się wydatki cudzoziemców na zakup sprzętu gospodarstwa domowego i RTV oraz mięsa i wyrobów mięsnych. Z kolei wydatki cudzoziemców na usługi zwiększyły się o 14% w porównaniu z I kwartałem br. (w tym na usługi gastronomiczne – o ok. 17%).

W II kwartale 2009 r. znacznie wzrosły **wydatki Polaków** na zakup kawy, herbaty, kakao i napojów bezalkoholowych (o około 49%), napojów alkoholowych (o ponad 22%), paliw (o ponad 21%) oraz wyrobów cukierniczych (o około 17%). Zwiększyły się również wydatki na zakup wyrobów tytoniowych (o ponad 33%), jednak – podobnie jak w I kwartale br. – stanowiły one niewielki odsetek ogółu wydatków poniesionych przez Polaków (ok. 3%, podczas gdy w IV kwartale 2008 r. – 11%). Tak niski udział spowodowany jest głównie wprowadzeniem od 1 grudnia ub. roku przepisów ograniczających ilość wwożonych do Polski, zwolnionych z akcyzy, wyrobów tytoniowych¹. W stosunku do I kwartału br. wyższe były wydatki Polaków na noclegi (o ok. 33%) i usługi gastronomiczne (o 23%).

Średnie wydatki cudzoziemców w Polsce w II kwartale br. ukształtowały się na poziomie ok. 671 zł, natomiast Polaków za granicą – ok. 148 zł i były wyższe w porównaniu z I kwartałem br., odpowiednio o ok. 8% i 18%. Przeciętnie cudzoziemiec wydawał najwięcej na materiały budowlane – 236 zł, części i akcesoria do środków transportu – 105 zł, sprzęt gospodarstwa domowego i RTV – 99 zł oraz mięso i wyroby mięsne – 62 zł. Natomiast Polak przeciętnie wydawał najwięcej na paliwo – 78 zł, napoje alkoholowe – 18 zł i wyroby cukiernicze – 15 zł.

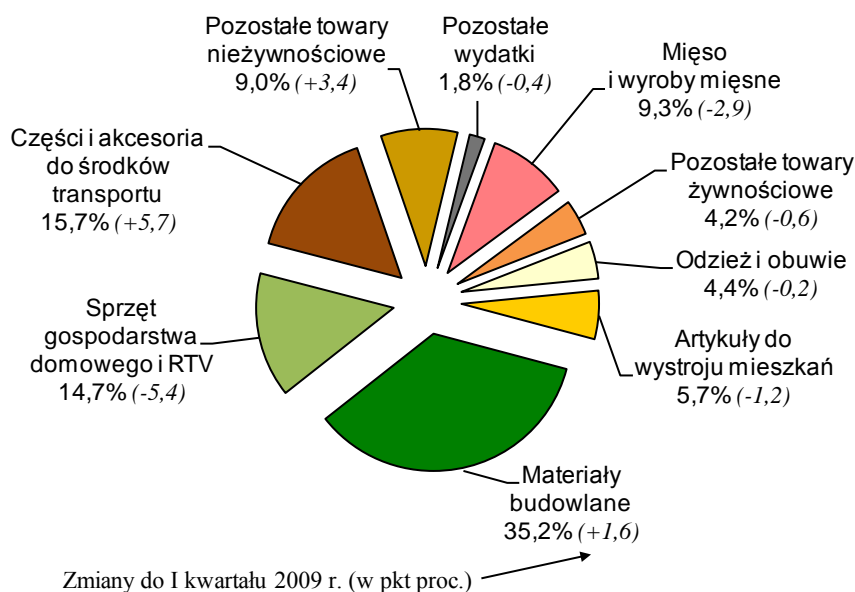
W strukturze wydatków cudzoziemców w Polsce dominowały, podobnie jak w I kwartale br., wydatki na towary nieżywnościowe – 84,6%. Na towary żywnościowe przypadło 13,6% ogółu wydatków, a na usługi – 1,8%, z tego wydatki na usługi gastronomiczne stanowiły 1,1%, a na noclegi – 0,7%. Wśród artykułów nieżywnościowych największym zainteresowaniem nadal cieszyły się materiały budowlane, a ich udział w strukturze wydatków był większy od 1/3. Duży odsetek stanowiły też wydatki na zakup części i akcesoriów do środków transportu oraz sprzętu gospodarstwa domowego i RTV (pomimo spadku o 5,4 pkt proc.). Natomiast z towarów żywnościowych najchętniej kupowano mięso i wyroby mięsne.

Szczegółową strukturę wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w II kwartale 2009 roku przedstawia wykres 1.

---

¹ W transporcie innym niż lotniczy lub morski. Według przepisów obowiązujących do końca listopada 2008 roku można było przywieźć 200 sztuk papierosów, a od 1 grudnia 2008 r. limit został zmniejszony do 40 sztuk. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 listopada 2008 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego (DzU nr 210, poz. 1323, z dnia 28 listopada 2008 r.).

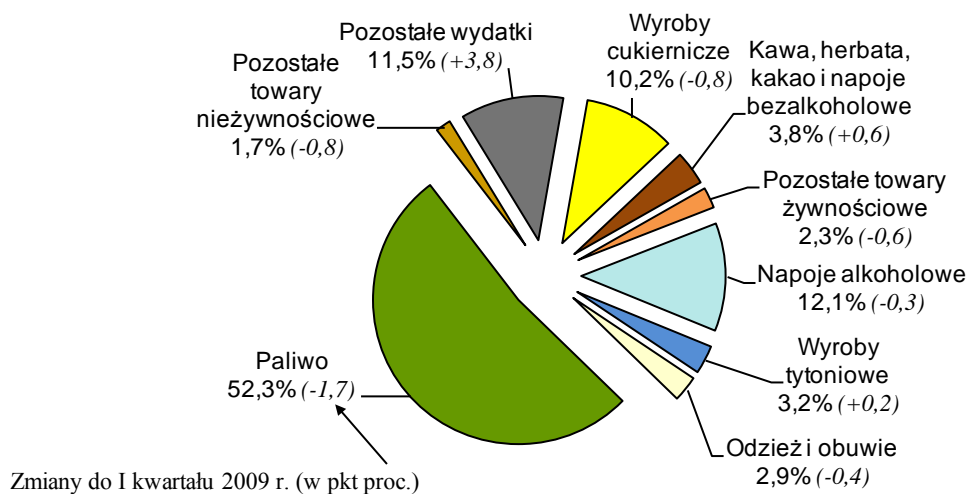
Wykres 1. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

W strukturze wydatków Polaków za granicą przeważały wydatki na zakup towarów nieżywnościowych (56,9%), w tym w szczególności na zakup paliwa (52,3%). Wydatki na towary żywnościowe stanowiły 16,2% ogółu wydatków poniesionych przez Polaków (spośród artykułów żywnościowych najczęściej kupowano wyroby cukiernicze). Znaczący udział miały również wydatki na napoje alkoholowe (12,1%). W porównaniu z cudzoziemcami, Polacy relatywnie więcej wydawali za granicą na usługi.

Szczegółową strukturę wydatków poniesionych za granicą przez Polaków powracających do kraju przez granicę polsko-ukraińską w II kwartale 2009 roku przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Struktura wydatków poniesionych za granicą przez Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską

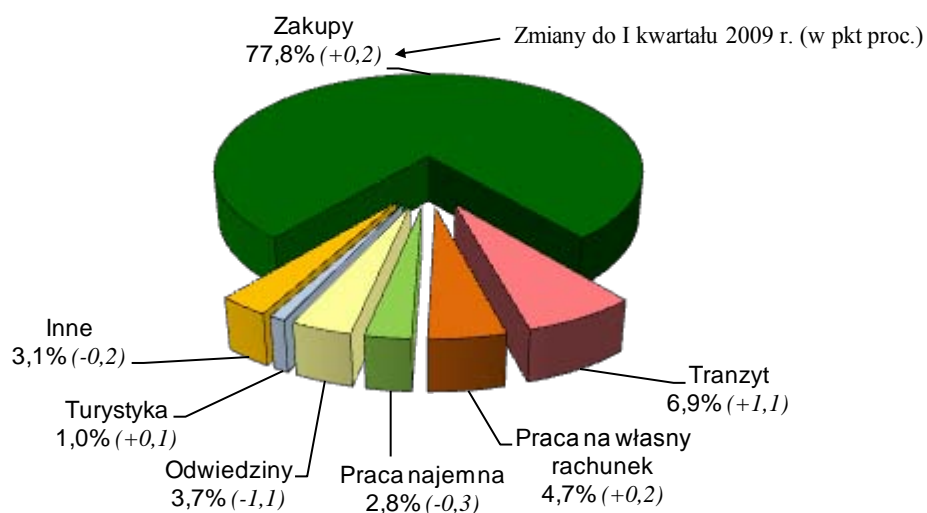
Struktura cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty

Najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów (podobnie jak w I kwartale 2009 r.), następnie praca, tranzyt i odwiedziny. Na niskim poziomie utrzymał się odsetek cudzoziemców odwiedzających nasz kraj w celach turystycznych.

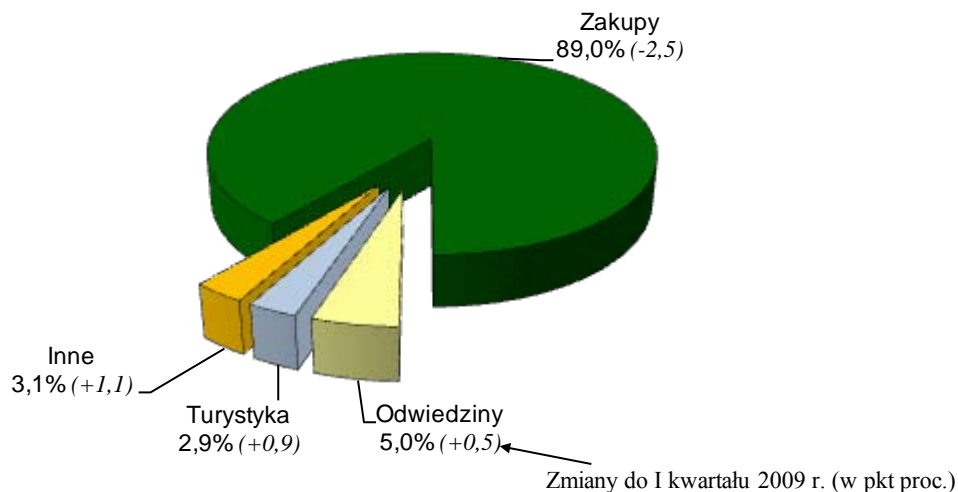
Dokonanie zakupów było również dominującym celem wyjazdu za granicę Polaków, chociaż nastąpił spadek o 2,5 pkt proc. w porównaniu z I kwartałem br. Polacy wyjeżdżali także w odwiedziny i w celach turystycznych.

Strukturę cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty przedstawiają wykresy 3 i 4.

Wykres 3. Struktura cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu wizyty w Polsce

Wykres 4. Struktura Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według celu pobytu za granicą

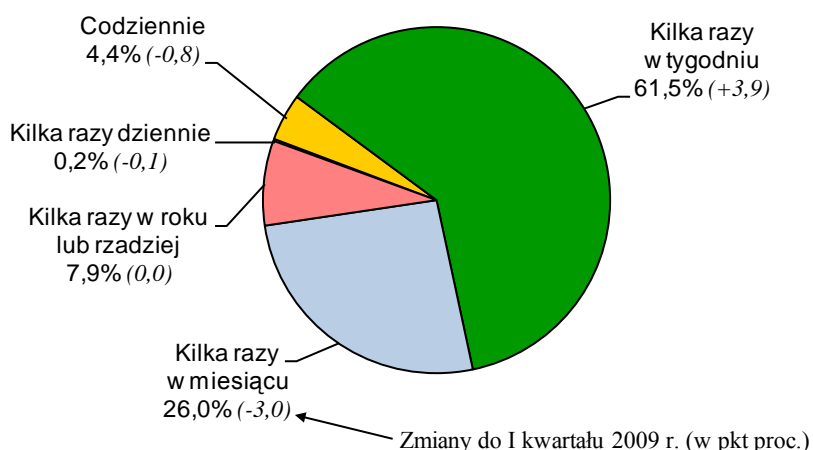
Częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej przez Polaków i cudzoziemców

Najwięcej osób objętych badaniem, zarówno wśród cudzoziemców (ok. 62%) jak i Polaków (37%), przekraczało granicę kilka razy w tygodniu. Ponad 2/5 Polaków i 1/4 cudzoziemców przekraczała granicę kilka razy w miesiącu.

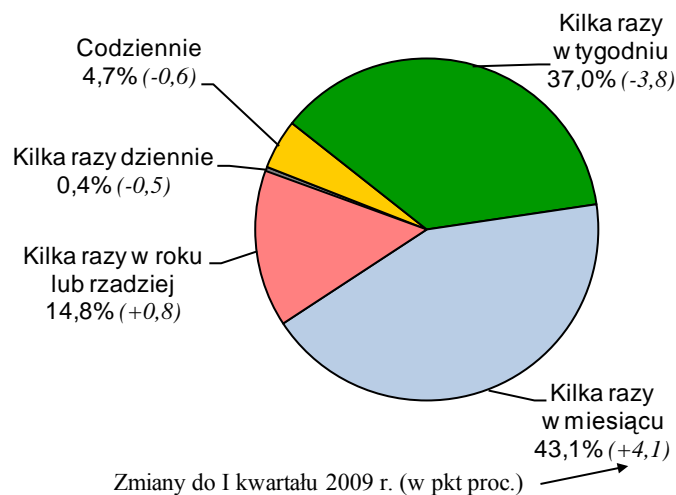
W porównaniu z I kwartałem br. mniejszy był odsetek Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską codziennie. Wśród cudzoziemców wzrósł odsetek przekraczających granicę kilka razy w tygodniu, a zmniejszył przekraczających granicę kilka razy w miesiącu. Z kolei wśród Polaków wzrósł odsetek przekraczających granicę kilka razy w miesiącu, zaś zmniejszył się odsetek przekraczających granicę kilka razy w tygodniu.

Szczegółową strukturę według częstotliwości przekraczania granicy w II kwartale 2009 r. zaprezentowano na wykresach 5 i 6.

Wykres 5. Struktura cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości przekraczania granicy

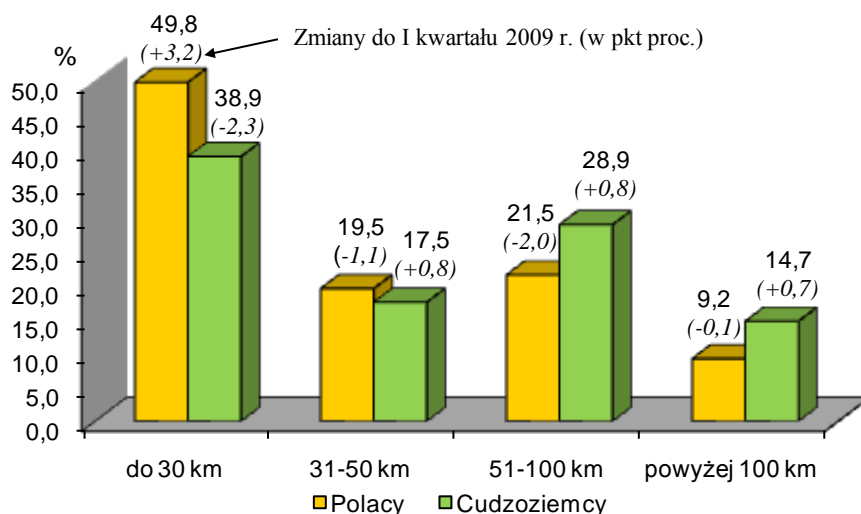
Wykres 6. Struktura Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską według częstotliwości przekraczania granicy

Delimitacja obszaru oddziaływania granicy

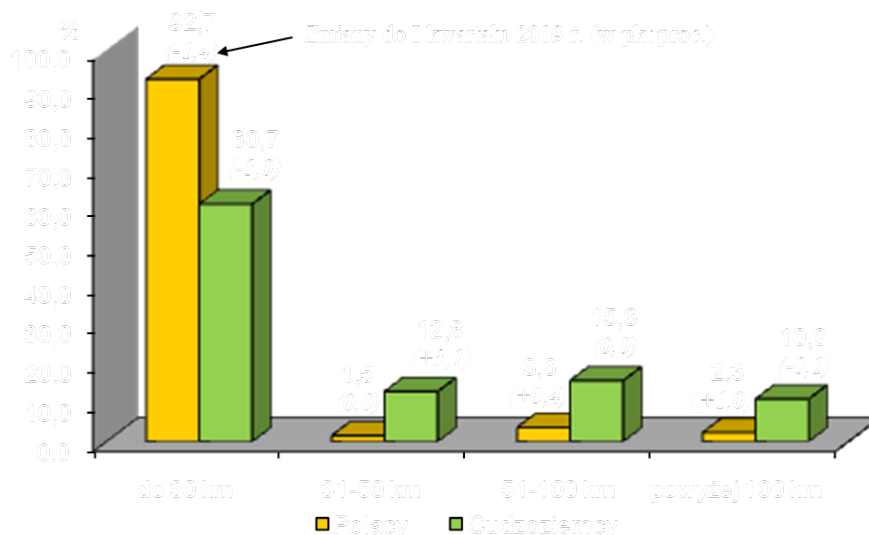
Badanie przeprowadzone w II kwartale 2009 r. potwierdza wcześniejsze analizy, że przekraczający granicę polsko-ukraińską cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy (ponad 56% cudzoziemców i 69% Polaków), przy czym około 2/5 cudzoziemców oraz połowa Polaków mieszkało w pasie do 30 km. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zamieszkiwało około 15% cudzoziemców i ponad 9% Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską (wykres 7).

Wykres 7. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według odległości miejsca zamieszkania od granicy

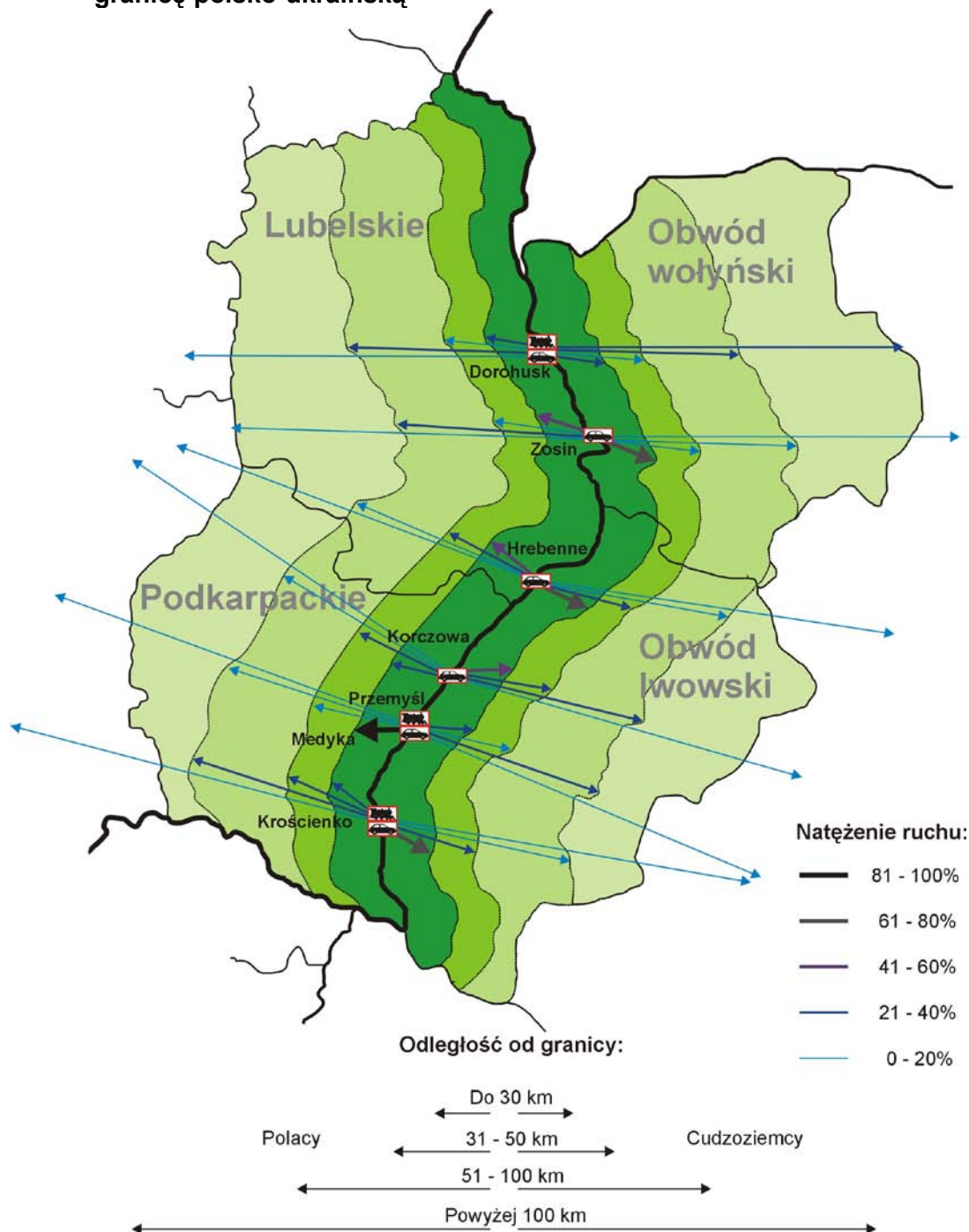
Przekraczający granicę cudzoziemcy oraz Polacy najchętniej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 73,5% cudzoziemców i aż 94,2% Polaków. Z kolei w odległości powyżej 100 km zakupów dokonywał, podobnie jak w I kwartale 2009 r., co dziesięć cudzoziemiec i tylko 2,3% Polaków (wykres 8).

Wykres 8. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską według odległości miejsca dokonania zakupów od granicy

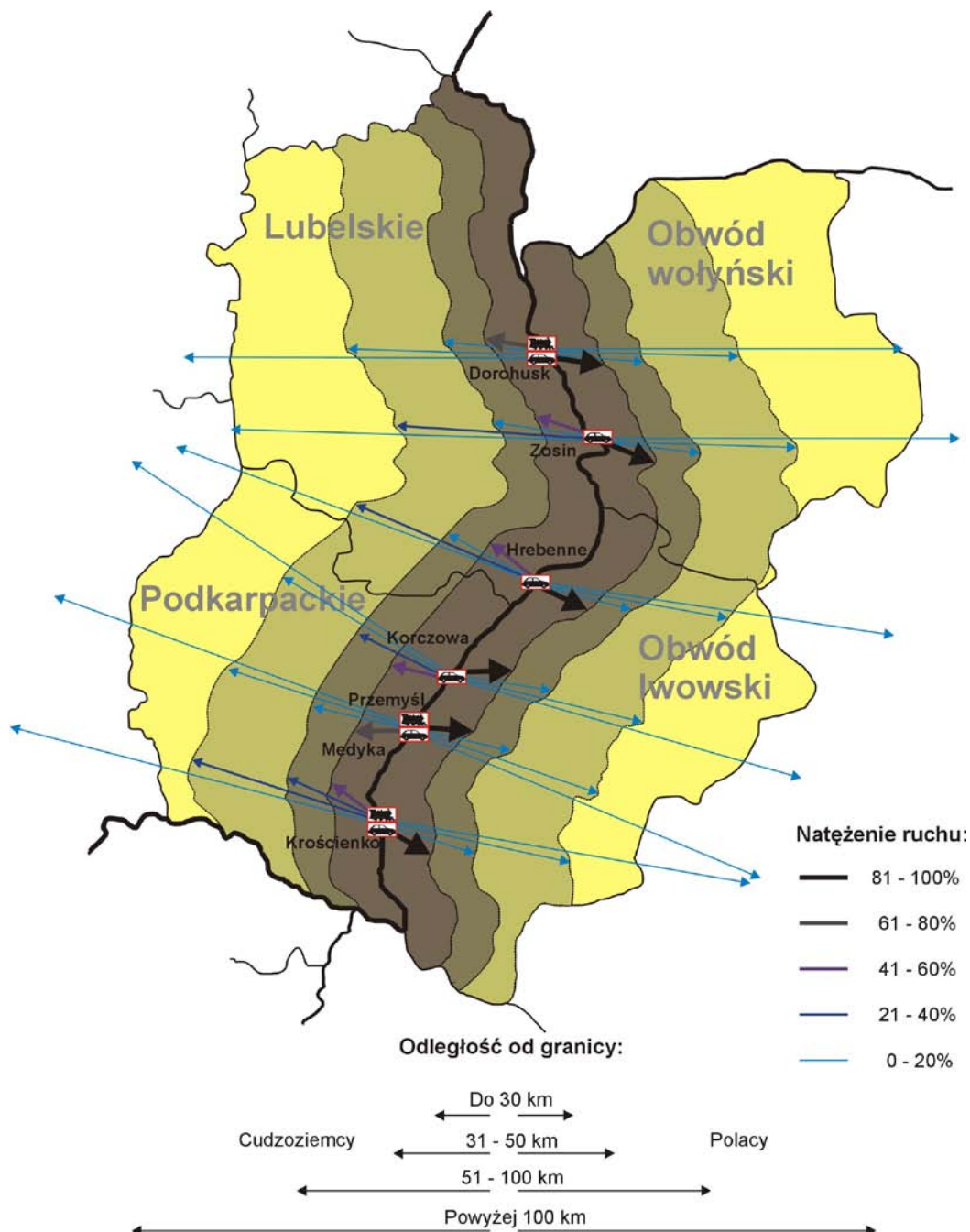
Wyniki badania ankietowego za II kwartał 2009 r. na przejściach na granicy polsko-ukraińskiej, przy uwzględnieniu odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów, potwierdzają dokonaną w poprzednich kwartałach delimitację obszarów oddziaływania badanego odcinka granicy (mapy 1 i 2).

Mapa 1. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca zamieszkania Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

Największa liczba cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską zamieszkiwała w pasie do 30 km od granicy. Natomiast niewielki odsetek wśród badanych, zarówno Polaków jak i cudzoziemców, mieszkał w odległości powyżej 100 km od granicy.

Mapa 2. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca dokonania zakupów przez Polaków i cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską

Prawie 93% Polaków oraz prawie 61% cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską dokonywała zakupów w odległości do 30 km od granicy. Co ósmy cudzoziemiec dokonywał zakupów w pasie 30-50 km od granicy, a co dziewiąty – w odległości powyżej 100 km od granicy.

PODSUMOWANIE

Wyniki badania obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej pozwalają na stwierdzenie, że procesy zachodzące na obszarach transgranicznych mają duże znaczenie dla ich rozwoju społeczno-gospodarczego.

Największa intensywność zjawisk związanych z ruchem granicznym występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy, o czym świadczy między innymi odsetek osób przekraczających granicę, które ponosiły wydatki w tym pasie (ponad 73% cudzoziemców i ponad 94% Polaków), jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę (ponad 56% cudzoziemców i ponad 69% Polaków).

Wartość obrotów towarów w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej (szacunek wstępny według cen bieżących) w I półroczu 2009 r., jest znacząca w relacji z obrotami handlu zagranicznego:

- Wartość wydatków na zakup towarów poniesionych przez cudzoziemców w Polsce, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Ukrainę, stanowi około **16,6% wartości eksportu**² z Polski na Ukrainę w I półroczu 2009 roku.
- Wartość wydatków na zakup towarów poniesionych przez Polaków za granicą, deklarujących jako kraj pobytu Ukrainę, stanowi około **12,5% wartości importu**³ do Polski z Ukrainy w I półroczu 2009 roku.

Należy zauważyć, że w II kwartale br. liczba osób przekraczających granicę polsko-ukraińską w porównaniu z poprzednim kwartałem była większa, co przyczyniło się do zwiększenia wartości wydatków ogółem poniesionych za granicą, zwłaszcza jeśli chodzi o cudzoziemców. Jednakże, w porównaniu z III czy IV kwartałem 2008 r. wydatki te były niższe, szczególnie w przypadku Polaków.

Czynnikiem, który ma ułatwić przekraczanie granicy, a tym samym może wpłynąć na pewną aktywizację obszaru przygranicznego, jest *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego*, która weszła w życie 1 lipca 2009 roku. Postanowieniami umowy są objęci obywatele obu państw zamieszkujący w miejscowościach położonych w odległości do 30 km od granicy. Umowa umożliwi obywatelom ukraińskim wjazd do Polski, w ramach strefy przygranicznej, bez posiadania wiz schengenowskich (Polacy, jako obywatele Unii Europejskiej, nie mają problemu z wjazdem na Ukrainę). Mały ruch graniczny może mieć pewne znaczenie dla ożywienia handlu na przygranicznych targowiskach, który podupadł po wejściu Polski do strefy Schengen.

---

² Wyniki wstępne. *Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów I-VI 2009 r.*, www.stat.gov.pl.

³ Tamże.

UWAGI METODYCZNE

Począwszy od III kwartału 2008 roku Urząd Statystyczny w Rzeszowie, we współpracy z Urzędem Statystycznym w Lublinie, prowadzi badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej. Badanie dotyczy obrotów nierejestrowanych na dokumentach celnych SAD. Uruchomiono je w związku z zapotrzebowaniem informacyjnym w kontekście nowych uwarunkowań międzynarodowych – wejście Polski do strefy Schengen, a w szczególności podpisanie w dniu 28 marca 2008 roku Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego. Badanie ma tym większe znaczenie, że wschodnia granica Polski jest zewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Prowadzone jest przy wsparciu Straży Granicznej i Służby Celnej oraz Wojewodów Podkarpackiego i Lubelskiego.

Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, między innymi na towary żywnościowe i nieżywnościowe, noclegi i inne usługi. Badane są również: cel podróży, odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów, częstotliwość przekraczania granicy polsko-ukraińskiej, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badanie jest w pewnym stopniu kontynuacją badania obrotów towarowych w ruchu granicznym prowadzonego przez GUS w latach 1994-2002, zostało jednakże zmodyfikowane i dostosowane do aktualnych potrzeb.

Badanie prowadzone jest na wszystkich przejściach drogowych i kolejowych z ruchem osobowym na granicy polsko-ukraińskiej.

Tabela 1. Wykaz przejść granicznych objętych badaniem

	Miejscowość graniczna	Rodzaj przejścia	Sposób przekroczenia granicy
województwo podkarpackie	Korczowa	drogowe	zmotoryzowany
	Krościenko	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Medyka	drogowe	zmotoryzowany i pieszo
	Przemyśl	kolejowe	koleją
województwo lubelskie	Dorohusk	drogowe, kolejowe	zmotoryzowany i koleją
	Hrebenne	drogowe	zmotoryzowany
	Zosin	drogowe	zmotoryzowany

Badaniem są objęci cudzoziemcy wyjeżdżający z Polski (mieszkający na stałe za granicą) i Polacy (mieszkający na stałe w Polsce) powracający do kraju przez granicę polsko-ukraińską: samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Badane są wylosowane osoby przekraczające granicę.

Ankieta wypełniana jest dla pojedynczej osoby lub jednorodnej grupy osób (np. rodziny) podróżującej razem i razem ponoszącej wydatki. Ankieta zawiera 8 pytań (w przypadku cudzoziemców dodane jest pytanie o Kartę Polaka), jest anonimowa i prosta w wypełnieniu. Formularze dla cudzoziemców przygotowane są w językach: ukraińskim, rosyjskim, angielskim, niemieckim i francuskim. Informacje są pozyskiwane w formie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia ankiety przez respondenta. Badanie przeprowadzają profesjonalni ankieterzy statystyki publicznej.

Ankietyzacja prowadzona jest w wylosowane dni tygodnia w taki sposób, by w kwartale każdy dzień tygodnia wystąpił jeden raz.

Wartość wydatków podawanych przez respondentów w walutach obcych jest przeliczana na złotówki według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu, w którym przeprowadzono badanie.

Badany jest asortyment towarów cieszących się największym popytem, odpowiednio wśród Polaków i cudzoziemców.

Podstawę szacowania wyników stanowią dane z ankiet oraz informacje Straży Granicznej o ruchu granicznym na wszystkich przejściach na granicy polsko-ukraińskiej.

Badanie przeprowadzono na próbie około 1%.

W I półroczu 2009 roku zebrano łącznie 24,2 tys. ankiet, (w tym w II kwartale – 11,6 tys.), z tego 12,5 tys. od Polaków (w tym w II kwartale – 5,9 tys.) i 11,7 tys. od cudzoziemców (w tym w II kwartale – 5,7 tys.).

Dotychczas ukazały się następujące opracowania dotyczące pogranicza polsko-ukraińskiego

I. Wyniki wstępne. Badanie pilotażowe obrotów towarów i usług w ruchu granicznym na granicy polsko-ukraińskiej:

- ◆ III kwartał 2008 roku.
- ◆ IV kwartał 2008 roku.
- ◆ I kwartał 2009 roku.

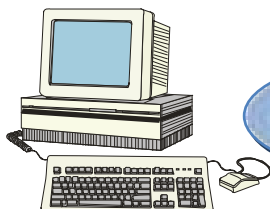
II. Seria „Charakterystyka pogranicza polsko-ukraińskiego”

- ◆ Powiaty wchodzące w skład polsko-ukraińskiej strefy przygranicznej.
- ◆ Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w podkarpackim i lubelskim rejestrze REGON na pograniczu polsko-ukraińskim.
- ◆ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w 2007 r.
- ◆ Rynek pracy w 2007 r.
- ◆ Turystyka w 2007 r.
- ◆ Ochrona zdrowia w 2007 r.
- ◆ Ochrona środowiska w 2007 r.
- ◆ Budżety gmin w 2007 r.
- ◆ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w 2008 r.

III. Pozostałe

- ◆ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej na pograniczu polsko-ukraińskim, województwo podkarpackie i lubelskie - *monitoring kwartalny*.
- ◆ Pogranicze polsko-słowacko-ukraińskie.
- ◆ Pogranicze polsko-ukraińskie w liczbach.
- ◆ Pogranicze polsko-ukraińskie; województwo podkarpackie i lubelskie - podregiony, powiaty, gminy.

Wszystkie ww. opracowania dostępne są na stronie internetowej
Urzędu Statystycznego w Rzeszowie
pod adresem:

<http://www.stat.gov.pl/rzesz>